

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2011. gada 10. novembrī*

Lieta C-348/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākās tiesas Senāts (Latvija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 2. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 9. jūlijā, tiesvedībā

SIA “Norma-A”,

SIA “Dekom”

pret

Latgales plānošanas reģionu, kas pārņēmis Ludzas novada domes tiesības.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H.N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), tiesneši U. Lehmuss [*U. Lohmus*], A. Ross [*A. Rosas*], A. O’Kifs [*A. Ó Caoimh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

* Tiesvedības valoda — latviešu.

ģenerālvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],
sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 18. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— SIA “Norma-A” vārdā — L. Krastiņa un I. Azanda, advokāte,

— Latgales plānošanas reģiona, kas pārņēmis Ludzas novada domes tiesības, vārdā —
J. Pļuta,

— Latvijas valdības vārdā — M. Borkoveca un K. Krasovska, pārstāves,

— Austrijas valdības vārdā — M. Frūmans [*M. Fruhmann*], pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā — K. Dzadra [*C. Zadra*] un A. Sauka, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2011. gada 7. jūlija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV L 134, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 6. nod., 7. sēj., 19. lpp.), 1. panta 3. punkta b) apakšpunkta un Padomes 1992. gada 25. februāra Direktīvas 92/13/EEK, ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē (OV L 76, 14. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 6. nod., 1. sēj., 315. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK (OV L 335, 31. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 92/13”), 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkta interpretāciju.
- ² Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā uzņēmumu SIA “Norma-A” un SIA “Dekom” prasībā pret Ludzas novada domes tiesības pārņēmušo Latgales plānošanas reģionu par “koncesijas” piešķiršanu uzņēmumam SIA “Ludzas autotransporta uzņēmums” sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumu sniegšanai Ludzas pilsētā un rajonā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

- 3 Direktīvas 2004/17 1. panta 2. punkta a) un d) apakšpunktā un 3. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

“2. a) “Piegādes, būvdarbu un pakalpojumu [iepirkuma] līgumi” ir līgumi, kas finansālās interesēs [atlīdzības līgumi, kas] rakstiski noslēgti starp vienu vai vairākiem 2. panta 2. punktā minētajiem līgumslēdzējiem un vienu vai vairākiem līgumdarba izpildītājiem, piegādātājiem vai pakalpojumu sniedzējiem.

[..]

d) “Pakalpojumu [iepirkuma] līgumi” ir līgumi, kuri nav būvdarbu vai piegādes [iepirkuma] līgumi un kuru priekšmets ir XVII pielikumā minēto pakalpojumu sniegšana.

[..]

3. [..]

- b) “Pakalpojumu koncesija” ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu [iepirkuma] līgums, taču izņēmums ir tas, ka atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu tikai tiesības izmantot [ekspluatēt] attiecīgo pakalpojumu, vai arī minētās tiesības kopā ar samaksu.”

4 Minētās direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“1. Šajā direktīvā:

- a) “līgumslēdzējas iestādes” ir valsts, reģionu vai pašvaldību iestādes, publisko tiesību subjekti, apvienības, ko izveidojusi viena vai vairākas šādas iestādes vai publisko tiesību subjekti.

[..]

2. Šī direktīva attiecas uz līgumslēdzējiem:

- a) kas ir līgumslēdzējas iestādes vai publiski uzņēmumi un kas veic vienu no 3. līdz 7. pantā minētajām darbībām;

[..]”

5 Direktīvas 2004/17 5. pantā ir noteikts:

“1. Šī direktīva attiecas uz tādu tīklu nodrošināšanu un ekspluatāciju, kas iedzīvotājiem sniedz pakalpojumus dzelzceļu, automatizēto sistēmu, tramvaju, trolejbusu, autobusu vai trošu transporta jomā.

[..]

2. Šī direktīva neattiecas uz subjektiem, kas sniedz sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumus, uz kuriem neattiecas [neattiecās] Direktīvas 93/38/EEK darbības joma, ievērojot tās 2. panta 4. punktu.”

6 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts [būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma] līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru [procedūras] (OV L 134, 114. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 6. nod., 7. sēj., 132. lpp.), 1. panta 2. punkta a) apakšpunktā un 4. punktā ir noteikts:

“2. a) “Valsts [publiskā iepirkuma] līgumi” ir finansiāli [atlīdzības] līgumi, kurus rakstveidā savstarpēji noslēdz viens vai vairāki komersanti [saimnieciskās darbības subjekti] un viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un kuru mērķis ir būvdarbu realizācija, produkcijas piegāde vai pakalpojumu sniegšana šīs direktīvas izpratnē;

[..]

4. “Pakalpojumu koncesija” ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu valsts līgums [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums], izņemot to, ka atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu konkrētā pakalpojuma izmantošanas [ekspluatācijas] tiesības, vai arī šīs tiesības un samaksa.”

7 Saskaņā ar Direktīvas 92/13 1. panta 1. punktu:

“Šo direktīvu piemēro līgumiem, kas minēti [...] Direktīvā 2004/17[...], izņemot gadījumus, kad šādi līgumi ir izslēgti no minētās direktīvas piemērošanas jomas saskaņā ar tās 5. panta 2. punktu, 18. līdz 26. pantu, 29. un 30. pantu vai 62. pantu.

[..]”

8 Direktīvas 92/13 2.d panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka visos turpmāk norādītajos gadījumos līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzēja subjekta neatkarīga pārskatīšanas struktūra vai ka tā spēkā neesamība ir šādas pārskatīšanas struktūras lēmuma iznākums:

[..]

b) ir pārkāpts šīs direktīvas 1. panta 5. punkts, 2. panta 3. punkts vai 2.a panta 2. punkts, un ar šādu pārkāpumu pretendents, kas prasa pārskatīšanu, tika liegta iespēja izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus pirms līguma noslēgšanas, ja šāds pārkāpums ir saistīts ar Direktīvas 2004/17[...] pārkāpumu un ja šāds pārkāpums ir ietekmējis pretendenta, kurš prasa pārskatīšanu, izredzes iegūt līguma slēgšanas tiesības;

[..]”

- 9 Atbilstoši Direktīvas 92/13 2.f panta 1. punkta b) apakšpunktam:

“1. Dalībvalstis var noteikt, ka pārskatīšanas pieprasījums atbilstīgi 2.d panta 1. punktam ir jāiesniedz:

[..]

b) un jebkurā gadījumā, pirms ir pagājuši vismaz seši mēneši no nākamās dienas pēc dienas, kad ir noslēgts līgums.”

- 10 Direktīvas 2007/66, ar kuru Direktīvā 92/13 ir ietvertas šā sprieduma 7.–9. punktā minētās tiesību normas, 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2009. gada 20. decembrim izpildītu šīs direktīvas prasības. [..]”

Valsts tiesiskais regulējums

- 11 Saskaņā ar Publiskās un privātās partnerības likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2009, Nr. 107, 4093. lpp.), kas stājas spēkā 2009. gada 1. oktobrī, 1. panta septīto daļu pakalpojumu koncesijas līgums ir līgums, saskaņā ar kuru pēc publiskā partnera pasūtījuma

privātais partneris sniedz Publisko iepirkumu likuma 2. pielikumā minētos pakalpojumus un kā atlīdzību vai atlīdzības būtiskāko daļu par šo pakalpojumu sniegšanu iegūst tiesības ekspluatēt šos pakalpojumus, bet vienlaikus uzņemas arī ar šo ekspluatāciju saistīto risku vai būtiskāko šā riska daļu.

- ¹² Atbilstoši minētā 1. panta astotajai daļai tiesības ekspluatēt būvi vai pakalpojumu ietver tiesības saņemt samaksu no būves vai pakalpojuma galalietotājiem vai tiesības saņemt no publiskā partnera atlīdzību, kuras apmērs ir atkarīgs no galalietotāju pieprasījuma, vai arī saņemt gan samaksu no pakalpojuma galalietotājiem, gan arī atlīdzību no publiskā partnera.
- ¹³ Minētā 1. panta devītajā daļā ir noteikts, ka ar būves vai pakalpojumu ekspluatāciju saistītie riski (ekonomiskie riski) pastāv tad, ja privātā partnera ienākumi ir atkarīgi no pakalpojuma galalietotāju pieprasījuma pēc būves izmantošanas vai pēc pakalpojuma (ar pieprasījumu saistītais risks) un/vai no tā, vai galalietotājam sniegtais pakalpojums atbilst koncesijas līgumā noteiktām prasībām (ar pieejamību saistītais risks), vai arī visbeidzot, kad ienākumi ir atkarīgi gan no ar pieprasījumu saistītā riska, gan no ar pieejamību saistītā riska.
- ¹⁴ Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2007, Nr. 106, 3682. lpp.) 6. panta trešajā daļā citstarp ir noteikts, ka sabiedriskā transporta pakalpojumus organizē atbilstoši pieprasījumam, ievērojot pārvadājumu vajadzīgo intensitāti un regularitāti maršrutu tīklā, pakalpojumu apjomu un kvalitāti, pārvadājumu ekonomisko nodrošinājumu un paredzot pasažieru pārvadājumu organizēšanas veidu.

15 Šā likuma 10. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka pārvadātājam radušos zaudējumus un izdevumus, kas saistīti ar šo pakalpojumu sniegšanu, kompensē atbilstoši minētā likuma 11. un 12. pantā paredzētajai kārtībai.

16 Saskaņā ar šā likuma 11. panta pirmo daļu

“[...] Ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus pārvadātājam kompensē

1) pilnā apmērā no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem — reģionālo starppilsētu nozīmes maršrutu tīkla maršrutos;

1¹) no valsts budžeta šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem — reģionālo vietējās nozīmes maršrutu tīkla maršrutos;

1²) no pašvaldību budžetu līdzekļiem — reģionālo vietējās nozīmes maršrutu tīkla maršrutos par to sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma daļu, kura pārnieiedz šo pakalpojumu nodrošināšanai paredzēto valsts budžeta līdzekļu ietvarus;

[..].”

17 Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 12. pantam:

“(1) Ja sabiedriskā transporta pakalpojumiem valsts nosaka minimālās kvalitātes prasības, kuras pārvadātājs, darbojoties komerciālos nolūkos, neieviešu un kuru ieviešana tam rada papildu izdevumus, pārvadātājam ir tiesības prasīt no valsts visu šo izdevumu kompensēšanu.

(2) Šā panta pirmajā daļā minētos izdevumus kompensē pārvadātājiem, kuri sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma ietvaros, ja minimālās kvalitātes prasības tiek noteiktas pēc sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas uzsākšanas.

(3) Kārtību, kādā nosaka, aprēķina un pārvadātājam kompensē šā panta pirmajā daļā minētos izdevumus un piešķir pašvaldībām finansējumu no valsts budžeta šā panta pirmajā daļā minēto izdevumu segšanai, kā arī kontrolē šo līdzekļu izmantošanas tiesiskumu un pareizību, nosaka Ministru kabinets.”

18 Gan Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 672 “Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā radušos zaudējumu un izdevumu kompensēšanas un sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifa noteikšanas kārtība” (*Latvijas Vēstnesis*, 2007, Nr. 175, 3751. lpp.), kas bija spēkā līdz 2009. gada 20. novembrim, gan Ministru kabineta 2009. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 1226 (*Latvijas Vēstnesis*, 2009, Nr. 183, 4169. lpp.; turpmāk tekstā — “Noteikumi Nr. 2009/1226”), ar kuriem tie aizstāti kopš

2009. gada 21. novembra, ir izdoti uz Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma pamata.

19 Noteikumu Nr. 2009/1226 2. punktā ir noteikts:

“[...] Pāravadātājam kompensē šādus ar sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līguma izpildi saistītos zaudējumus:

2.1 ar sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līguma izpildi saistītās nepieciešamās izmaksas, kas pārsniedz gūtos ieņēmumus;

2.2 izmaksas, kas radušās, ievērojot pasūtītāja noteiktos tarifus;

2.3. izmaksas, kas radušās, ja pasūtītājs noteicis braukšanas maksas atvieglojumus atsevišķām pasažieru kategorijām.”

20 Šo noteikumu 3. punktā ir noteikts, ka pāravadātājs ir tiesīgs pieprasīt, lai viņam tiek kompensēti izdevumi, kas radušies, ieviešot pasūtītāja vai normatīvajos aktos noteiktās kvalitātes prasības pēc tam, kad ir uzsākta sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana, ja to ieviešana pārsniedz ar iepriekš noteikto kvalitātes prasību nodrošināšanu saistītos izdevumus.

- 21 Noteikumu Nr. 2009/1226 38. punktā ir noteikts, ka pārvadātājam kompensējamo zaudējumu apmēru pasūtītājs nosaka, pamatojoties uz šo noteikumu 32.2. apakšpunktā minēto pārskatu un 32.3. un 32.4. apakšpunktā minēto informāciju, kā arī ņemot vērā, vai pasūtītājs ir vai nav noteicis tarifu (braukšanas maksu).
- 22 Saskaņā ar šo noteikumu 39. punktu pasūtītājs faktiskos zaudējumus nosaka, no kopējiem ieņēmumiem, kas gūti, izpildot sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līgumu, atņemot sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanā radušās pamatotās izmaksas. Minēto noteikumu izpratnē par ieņēmumiem uzskatāmi ieņēmumi no pārdotajām biļetēm un abonementa biļetēm un pārējie ieņēmumi, kas gūti, izpildot sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līgumu.
- 23 Noteikumu Nr. 2009/1226 40. punktā ir noteikts, ka izmaksājamo kompensācijas apmēru pasūtītājs nosaka, zaudējumu apjomam, kas noteikts saskaņā ar šo noteikumu 39. punktu, pieskaitot peļņu. Šīs peļņas apmēru nosaka, ieņēmumus reizinot ar peļņas procentu, ko aprēķina, summējot 2,5% un Eiropas starpbanku tirgus likmes (*EURIBOR*) pārskata gada 12 mēnešu vidējo vērtību procentos.
- 24 Iesniedzējtiesa norāda, ka atbilstoši minēto noteikumu 49. punktam zaudējumu kompensācijas apmērs nedrīkst pārsniegt aprēķināto faktisko zaudējumu apmēru, ja pārvadātājs ir ievērojis pasūtītāja noteiktos tarifus (braukšanas maksu).
- 25 Minēto noteikumu 50. punktā ir noteikts, ka gadījumā, ja sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas tiesības piešķirtas saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu, kompensācijas apmēru nosaka atbilstoši iepirkuma līgumā noteiktās sabiedriskā transporta pakalpojuma līgumcenas un faktiski gūto ieņēmumu starpībai.

26 Atbilstoši Noteikumu Nr. 2009/1226 57. punktam:

“[...] Ja tiek laužts sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma līgums:

- 1) pārvadātājs atmaksā pasūtītājam pārmaksātos līdzekļus, ja sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas laikā zaudējumu kompensācijas apmērs pārsniedz faktisko aprēķināto kompensācijas apmēru, un pasūtītājs novirza minētos līdzekļus citu pārvadātāju zaudējumu kompensēšanai;
- 2) pasūtītājs izmaksā zaudējumu kompensāciju, ja sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas laikā zaudējumu kompensācijas apmērs ir bijis mazāks par faktisko aprēķināto kompensācijas apmēru.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

27 2009. gada 17. jūnijā Ludzas rajona padome izsludināja atklātu konkursu par tiesībām sniegt sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumus Ludzas pilsētā un Ludzas rajonā. 2009. gada 6. augustā savu piedāvājumu iesniedza pieteicējas pamatlietā.

28 Ar 2009. gada 31. augusta lēmumu par konkursa uzvarētāju tika atzīts uzņēmums SIA“Ludzas autotransporta uzņēmums”, un tādēļ 2009. gada 2. septembrī Ludzas novada dome nolēma ar šo uzņēmumu noslēgt sabiedriskā transporta pakalpojumu koncesijas līgumu.

- 29 2009. gada 16. septembrī pieteicējas pamatlietā Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par minētā Ludzas novada domes 2009. gada 2. septembra lēmuma atcelšanu un lūdza apturēt tā izpildi. Šis lūgums tika apmierināts ar minētās tiesas 2009. gada 16. oktobra lēmumu, kas ar Administratīvās apgabaltiesas 2009. gada 14. decembra lēmumu tika atstāts negrozīts.
- 30 Iesniedzējtiesa norāda, ka spēkā esošajos valsts tiesību aktos pieteicējām pamatlietā esot piešķirtas tiesības Ludzas novada domes 2009. gada 2. septembra lēmumu apstrīdēt Iepirkumu uzraudzības birojā un ka šāda apstrīdēšana esot liegusi līgumslēdzējai iestādei noslēgt līgumu, kamēr minētais birojs nav pieņēmis lēmumu.
- 31 2009. gada 9. oktobrī Ludzas rajona padome un SIA “Ludzas autotransporta uzņēmums” noslēdza “koncesijas” līgumu par attiecīgo transporta pakalpojumu sniegšanu.
- 32 Tad pieteicējas pamatlietā iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atzīt šo līgumu par spēkā neesošu. Ar 2009. gada 3. decembra lēmumu šis pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka minētais līgums ir civiltiesisks un tādēļ nav pakļauts administratīvajai tiesai.
- 33 Ar 2010. gada 11. maija lēmumu Administratīvā apgabaltiesa pirmajā instancē taisīto spriedumu atcēla, tomēr pieteikumu par noslēgtā līguma atzīšanu par spēkā neesošu atteicās pieņemt tāpēc, ka pieteicējām pamatlietā neesot subjektīvo tiesību iesniegt šādu pieteikumu tiesā, jo līgums esot noslēgts pirms Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām.

34 2010. gada 21. maijā minētās pieteicējas par Administratīvās apgabaltiesas nolēmumu iesniedza blakus sūdzību iesniedzējtiesā. Tās citstarp norāda, ka Direktīvā 2007/66 tām esot piešķirtas no šīs direktīvas mērķa, proti, piešķirt trešajām personām tiesības lūgt par spēkā neesošiem atzīt valsts vai pašvaldību institūciju noslēgtos līgumus, izrietošas subjektīvas tiesības lūgt atzīt strīdīgo līgumu par spēkā neesošu.

35 Šādos apstākļos Augstākās tiesas Senāts nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas 2004/17 [..] 1. panta 3. punkta b) apakšpunkts interpretējams tādējādi, ka par sabiedrisko pakalpojumu koncesiju atzīstams līgums, ar kuru līgumslēdzējai pusei nodotas tiesības sniegt sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumus apstākļos, kad daļu no atbildības veido tiesības izmantot sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet vienlaikus līgumslēdzēja iestāde kompensē pakalpojuma sniedzējam pakalpojuma sniegšanas rezultātā radušos zaudējumus, turklāt pakalpojuma izmantošanas risks ir ierobežots pakalpojuma sniegšanas kārtību reglamentējošo publisko tiesību noteikumu un līguma noteikumu dēļ?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas 1992/13 [..] 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts ir tieši piemērojams Latvijā no 2009. gada 21. decembra?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai Direktīvas 1992/13 [..] 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka tas piemērojams attiecībā uz iepirkuma līgumiem, kuri noslēgti pirms Direktīvas 2007/66 [..] ieviešanas termiņa beigām?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 36 Ievadam jānorāda, ka Direktīva 2004/17 atbilstoši tās 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktajam attiecas uz līgumslēdzējiem, kas ir “līgumslēdzējas iestādes” šīs direktīvas 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kuru vidū ir arī “reģionu vai pašvaldību iestādes” un kuras “veic [kādu no šīs direktīvas] 3. līdz 7. pantā minētajām darbībām”.
- 37 Pēc iesniedzējtiesas domām, pamatlietā ir piemērojama Direktīva 2004/17, jo attiecīgais līgumslēdzējs darbojas autobusu transporta jomā šīs direktīvas 5. panta 1. punkta izpratnē.
- 38 Turpretim, pēc Latvijas valdības domām, tā kā minētais subjekts pats nesniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus iedzīvotājiem, pamatlietā ir piemērojama Direktīva 2004/18.
- 39 Šajā ziņā pietiek vien norādīt, ka Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta a) apakšpunktā un 4. punktā ietvertās “valsts līguma [publiskā iepirkuma līguma]” un “pakalpojumu koncesijas” definīcijas pēc būtības ir analogiskas Direktīvas 2004/17 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta un 3. punkta b) apakšpunktā rodamajām atbilstošajām definīcijām. Šīs līdzības dēļ pakalpojumu iepirkuma līguma un pakalpojumu koncesijas jēdzienu interpretācijā abu šo iepriekš minēto direktīvu attiecīgajās piemērošanas jomās jāievēro vieni un tie paši apsvērumi (2009. gada 10. septembra spriedums lietā C-206/08 *Eurawasser*, Krājums, I-8377. lpp., 42. un 43. punkts). Tādēļ Direktīvas 2004/17 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta un 3. punkta b) apakšpunkta

interpretācija ir tieši attiecināma uz atbilstošajām Direktīvas 2004/18 normām, kā to turklāt atzīst arī Latvijas valdība.

- 40 Jautājums par to, vai tiesiskais darījums ir jākvalificē kā pakalpojumu koncesija vai kā pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, ir jāizvērtē tikai no Savienības tiesību viedokļa (it īpaši skat. 2011. gada 10. marta spriedumu lietā *C-274/09 Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler*, Krājums, I-1335. lpp., 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 No pakalpojumu publiskā iepirkuma līguma un pakalpojumu koncesijas jēdzieniem, kas definēti attiecīgi Direktīvas 2004/17 1. panta 2. punkta a) un d) apakšpunktā un 3. punktā, izriet, ka pakalpojumu iepirkuma līguma un pakalpojumu koncesijas atšķirība slēpjas atlīdzībā par pakalpojumu sniegšanu. Pakalpojumu iepirkuma līgums ietver atlīdzību, ko līgumslēdzēja iestāde tieši maksā pakalpojumu sniedzējam, savukārt pakalpojumu koncesijas gadījumā atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu vienīgi tiesības ekspluatēt šo pakalpojumu, vai arī šādas tiesības kopā ar samaksu (šajā ziņā it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Eurawasser*, 51. punkts).
- 42 Pakalpojumu līguma gadījumā Direktīvas 2004/17 1. panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētais nosacījums par atlīdzību ir izpildīts, ja līdzējs nesaņem tiešu atlīdzību no līgumslēdzējas iestādes, bet ir tiesīgs saņemt atlīdzību no trešajām personām (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Eurawasser*, 57. punkts).
- 43 Tā tas ir gadījumā, ja, kā tas noticis pamatlietā, sabiedriskā autobusu transporta pakalpojumu sniedzējam tiek piešķirtas tiesības ekspluatēt pakalpojumus, atlīdzībai par tiem saņemot noteiktam tarifam atbilstošu samaksu no minēto pakalpojumu lietotājiem.

- 44 Lai arī atlīdzības veids ir viens no noteicošajiem elementiem, lai līgumu kvalificētu kā pakalpojumu koncesiju, no judikatūras turklāt izriet, ka pakalpojumu koncesijā koncesionāram jāuzņemas ar attiecīgo pakalpojumu ekspluatāciju saistītais risks. Tas, ka ar pakalpojumu ekspluatāciju saistītais risks netiek nodots pakalpojumu sniedzējam, norāda uz to, ka attiecīgais tiesiskais darījums ir pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, nevis pakalpojumu koncesija (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler*, 26. punkts).
- 45 Tādēļ ir jāpārbauda, vai pakalpojumu sniedzējs uzņemas ar pakalpojuma ekspluatāciju saistīto risku. Lai arī, protams, šis risks jau sākotnēji var būt ļoti ierobežots, tomēr, lai līgumu kvalificētu par pakalpojumu koncesiju, līgumslēdzējai iestādei ir jānodod koncesionāram viss risks vai vismaz būtiska ar ekspluatāciju saistītā riska daļa (šajā ziņā it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler*, 29. punkts).
- 46 Proti, noteiktas darbību nozares, to vidū arī nozares, kas saistītas ar tādiem sabiedriskajiem pakalpojumiem kā pamatlietā aplūkotie, mēdz būt reglamentētas tādējādi, ka ar tām saistītie ekonomiskie riski var tikt ierobežoti. Pirmkārt, pakalpojuma ekonomiskajā un finansiālajā ekspluatācijā ievērojamās publisko tiesību normas atvieglo tā ekspluatācijas kontroli un mazina faktorus, kas varētu apdraudēt caurredzamību un traucēt konkurenci. Otrkārt, līgumslēdzējām iestādēm ir joprojām jāspēj, rīkojoties labā ticībā, nodrošināt pakalpojumu sniegšanu koncesijas ceļā, ja tās uzskata, ka šādi var vislabāk nodrošināt attiecīgo sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, pat ja ar ekspluatāciju saistītais risks ir ļoti ierobežots (iepriekš minētais spriedums lietā *Eurawasser*, 72.–74. punkts).
- 47 Tā kā līgumslēdzējai iestādei nav nekādas ietekmes pār pakalpojumu organizācijai piemērojamajām publisko tiesību prasībām, tad šādos apstākļos tai nav iespējams ieviest un līdz ar to nodot ar šīm prasībām izslēgtos riska faktorus. Turklāt nebūtu

lietderīgi prasīt, lai koncesiju piešķirošā valsts iestāde attiecīgajā nozarē radītu sīvākus konkurences noteikumus un augstāku ekonomisko risku par tiem, kas tajā jau pastāv piemērojamā tiesiskā regulējuma dēļ (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Eurawasser*, 75. un 76. punkts).

- 48 Ar ekspluatāciju saistītais risks ir saprotams kā risks būt pakļautam tirgus mainīgumam (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Eurawasser*, 67. punkts), kas var arī izpausties kā citu saimnieciskās darbības subjektu konkurences draudi, pakalpojumu piedāvājuma un pieprasījuma neatbilstības draudi, parādnieku nespējas samaksāt par sniegtajiem pakalpojumiem draudi, draudi, ka ar ieņēmumiem netiek nosegtas ekspluatācijas izmaksas, vai arī draudi, ka iestājas atbildība par kaitējumu saistībā ar kādu pakalpojuma trūkumu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler*, 37. punkts).
- 49 Turpretī tādi riski kā tie, kas ir saistīti ar sliktu vadību vai ar kļūdām novērtējumā, ko ir pieļāvis saimnieciskās darbības subjekts, nav noteicoši, kvalificējot līgumu kā pakalpojumu publisko iepirkumu vai koncesiju, jo patiesībā šādi riski ir jebkura līguma neatņemama sastāvdaļa neatkarīgi no tā, vai tas ir pakalpojumu publiskais iepirkums vai pakalpojumu koncesija (iepriekš minētais spriedums lietā *Privater Rettungsdienst und Krankentransport Stadler*, 38. punkts).
- 50 Lai arī, kā norādīts šā sprieduma 45. punktā, pakalpojuma organizācijas regulējuma publiskajās tiesībās dēļ ar ekspluatāciju saistītais ekonomiskais risks jau sākotnēji var būt ļoti ierobežots, lai līgumu kvalificētu kā pakalpojumu koncesiju, līgumslēdzējai iestādei ir jānodod koncesionāram viss ar ekspluatāciju saistītais risks vai vismaz būtiska ar ekspluatāciju saistītā riska daļa.

- 51 Taču iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietā piemērojamajā tiesiskajā regulējumā ir noteikts, ka līgumslēdzējs kompensē pakalpojumu sniedzējam par ekspluatācijas zaudējumiem, un turklāt šo pakalpojumu sniegšanu reglamentējošo publisko tiesību normu un līguma noteikumu dēļ pakalpojuma sniedzējs neuzņemas būtisku ar ekspluatāciju saistītā riska daļu.
- 52 Šajā ziņā iesniedzējtiesa citstarp norāda, ka saskaņā ar līguma nosacījumiem pasūtītājs valsts budžeta iedalīto līdzekļu apmērā kompensē pārvadātājam ar transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus, kā arī ar to saistītās izmaksas, iepriekš atņemot no transporta pakalpojumu ekspluatācijas gūtos ieņēmumus.
- 53 Turklāt saskaņā ar Noteikumu Nr. 2009/1226 2. un 3. punktu pārvadātājam kompensē ar līguma izpildi saistītos zaudējumus attiecībā uz daļu no nepieciešamajām izmaksām, kas saistītas ar līguma izpildi, kura pārsniedz gūtos ieņēmumus, izmaksas, kas radušās, ievērojot pasūtītāja noteiktos tarifus, izmaksas, kas radušās, ja pasūtītājs noteicis braukšanas maksas atvieglojumus atsevišķām pasažieru kategorijām, kā arī izdevumus kas radušies, ieviešot noteiktās kvalitātes prasības pēc tam, kad jau ir uzsākta pakalpojumu sniegšana, ja to ieviešana pārsniedz ar iepriekš noteikto kvalitātes prasību nodrošināšanu saistītos izdevumus.
- 54 Turklāt jāpiebilst, ka Noteikumu Nr. 2009/1226 40. punktā ir paredzēts, ka līdzējam maksā peļņas summu, kuru nosaka, ieņēmumus reizinot ar peļņas procentu, ko aprēķina, summējot 2,5% un Eiropas starpbanku tirgus likmes (*EURIBOR*) pārskata gada 12 mēnešu vidējo vērtību procentos.

- 55 No minētajiem līguma noteikumiem un valsts tiesību normām nav secināms, ka līdzējs būtu uzņēmies būtisku daļu riska būt pakļautam tirgus mainīgumam. Tādēļ šāds tiesiskais darījums būtu jāuzskata par “pakalpojumu [iepirkuma] līgumu” Direktīvas 2004/17 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē, nevis “pakalpojumu koncesiju” šīs direktīvas 1. panta 3. punkta b) apakšpunkta izpratnē.
- 56 Tiesā rīkotajā tiesas sēdē lietas dalībniekiem bija domstarpības jautājumā par to, cik lielu risku konkrēti uzņēmies līdzējs. Latvijas valdība un atbildētāja pamatlietā, atšķirībā no pieteicējām pamatlietā un Eiropas Komisijas, uzskata, ka dažādi faktori kā, piemēram, iespējamo zaudējumu segšanai paredzēto valsts līdzekļu samazinājums, noteiktu veidu, citstarp ar maršrutu un reisu izmaiņām saistīto izmaksu un zaudējumu nesegšana vai arī nedrošība jautājumā par lietotāju pieprasījumu, palielina risku tādējādi, ka faktiski pārvadātājs uzņemas būtisku tā daļu, vēl jo vairāk tāpēc, ka līguma termiņš ir astoņi gadi. Tādēļ tā esot pakalpojumu koncesija.
- 57 Tiesas kompetencē nav konkrēti kvalificēt attiecīgo pamatlietā aplūkoto tiesisko darījumu, jo šāda kvalificēšana piekrīt tikai valsts tiesai. Tiesas uzdevums ir vienīgi šai valsts tiesai sniegt Savienības tiesību skaidrojumu, kas tai var būt noderīgs, lai izlemtu tās izskatāmo lietu (it īpaši skat. 2005. gada 13. oktobra spriedumu lietā *C-458/03 Parking Brixen*, Krājums, I-8585. lpp., 32. punkts).
- 58 Gan interpretēt valsts tiesību normas, gan novērtēt, cik lielu riska daļu saskaņā ar šīm tiesībām un attiecīgajiem līguma noteikumiem konkrēti uzņemas līdzējs, spēj tikai valsts tiesa. Tomēr, strīdīgo tiesisko darījumu izvērtējot iesniedzējtiesas lēmumā

izklāstīto tiesību aktu un līguma noteikumu gaismā, pirmšķietami secināms, ka minētajam tiesiskajam darījumam piemīt pakalpojumu iepirkuma līguma iezīmes.

- 59 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīva 2004/17 jāinterpretē tādējādi, ka par “pakalpojumu [iepirkuma] līgumu” šīs direktīvas 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē ir uzskatāms līgums, ar kuru atbilstoši šo pakalpojumu sniegšanu regulējošajām publisko tiesību normām un līguma noteikumiem līdzējs neuzņemas būtisku līgumslēdzējas iestādes riska daļu. Jautājums par to, vai attiecīgais pamatlietā aplūkotais tiesiskais darījums jā kvalificē kā pakalpojumu koncesija vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, ir jāizvērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visas minētā tiesiskā darījuma īpatnības.

Par otro un trešo jautājumu

- 60 Ar šiem jautājumiem, kas izskatāmi kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja pamatlietā aplūkojamais līgums būtu uzskatāms par “pakalpojumu valsts līgumu [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu]” Direktīvas 2004/17 izpratnē, Direktīvas 92/13 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts, kuru atbilstoši tās 1. pantam piemēro Direktīvā 2004/17 minētajiem līgumiem, ir piemērojams attiecībā uz šo līgumu pat tad, ja tas ir noslēgts, pirms bija beidzies termiņš, lai ieviestu Direktīvu 2007/66, ar kuru minētais 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts ir ietverts Direktīvā 92/13, un — apstiprinošas atbildes gadījumā — vai pēdējā no minētajām tiesību normām ir tieši piemērojama.
- 61 Gadījumā, ja, kā apgalvo Latvijas valdība, būtu piemērojama Direktīva 2004/18, ko pārbaudīt ir valsts tiesas ziņā, jānorāda, ka ar Direktīvas 2007/66 1. pantu Padomes 1989. gada 21. decembra Direktīvā 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo

aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV L 395, 33. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 6. nod., 1. sēj., 246. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvu 92/50/EEK (OV L 209, 1. lpp.), ir ietvertas Direktīvas 92/13 2.d un 2.f pantam identiskas normas un tādēļ šo pēdējo tiesību normu interpretācija ir tieši attiecināma uz atbilstošajām šādi grozītās Direktīvas 89/665 normām.

- 62 Atbilstoši Direktīvas 92/13 2.d panta 1. punkta b) apakšpunktam dalībvalstis nodrošina, ka iepirkuma līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzējas iestādes neatkarīga pārskatīšanas struktūra vai ka tā spēkā neesamība ir šādas pārskatīšanas struktūras lēmuma iznākums, citstarp, ja tas ir noslēgts, lai gan atbilstoši šīs direktīvas 2. panta 3. punktam līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas lēmums ir pārsūdzēts no līgumslēdzējas iestādes neatkarīgā pirmās instances struktūrā, vai arī noslēgts, neievērojot minētās direktīvas 2a. panta 2. punktā paredzēto nogaidīšanas termiņu.
- 63 Neuzskatot par vajadzīgu izvērtēt, vai pēc Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām privātpersona valstu tiesās var atsaukties uz Direktīvas 92/13 2.d panta 1. punkta b) apakšpunktu pret tādu līgumslēdzēju iestādi kā atbildētāja pamatlietā, pietiek vien norādīt, ka minētā tiesību norma jebkurā gadījumā nav piemērojama attiecībā uz iepirkuma līgumiem, kuri kā pamatlietā esošais ir tikuši noslēgti pirms Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām 2009. gada 20. decembrī, jo tā līdz šā termiņa beigām nav tikusi ieviesta.
- 64 Lietā nav strīda par to, ka lēmums par strīdīgā iepirkuma līguma noslēgšanas tiesību piešķiršanu ir pieņemts 2009. gada 2. septembrī un ka strīdīgais līgums ir noslēgts 2009. gada 9. oktobrī.

- 65 Apstākļi, ka atbilstoši Direktīvas 92/13 2.f panta 1. punkta b) apakšpunktam dalībvalstis var noteikt, ka pārskatīšanas pieprasījums atbilstīgi šīs direktīvas 2.d panta 1. punktam jebkurā gadījumā ir jāiesniedz, pirms ir pagājuši “vismaz seši mēneši no nākamās dienas pēc dienas, kad ir noslēgts līgums”, neļauj secināt, ka iepirkuma līgumi, kuri kā pamatlietā esošais ir noslēgti sešos mēnešos pirms Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām, varētu ietilpt šā 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā.
- 66 Tā kā Direktīvā 2007/66 nav rodama neviena norāde uz to, ka attiecīgajai tiesību normai būtu atpakaļejošs spēks, uzskatīt, ka minētā tiesību norma ir piemērojama līgumiem, kas noslēgti pirms minētās direktīvas ieviešanas termiņa beigu dienas, būtu pretrunā tiesiskās drošības principam.
- 67 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/13 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumiem, kuri ir noslēgti pirms Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 68 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, jāinterpretē tādējādi, ka par “pakalpojumu [iepirkuma] līgumu” šīs direktīvas 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta izpratnē ir uzskatāms līgums, ar kuru atbilstoši šo pakalpojumu sniegšanu regulējošajām publisko tiesību normām un līguma noteikumiem līdzējs neuzņemas būtisku līgumslēdzējas iestādes riska daļu. Jautājums par to, vai attiecīgais pamatlietā aplūkotais tiesiskais darījums jākvalificē kā pakalpojumu koncesija vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, ir jāizvērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visas minētā tiesiskā darījuma īpatnības;

- 2) Padomes 1992. gada 25. februāra Direktīvas 92/13/EEK, ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK, 2.d panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumiem, kuri ir noslēgti pirms Direktīvas 2007/66 ieviešanas termiņa beigām.

[Paraksti]